

Autor: Edita Agnela Pop
Poze: Emil Pop;
<http://www.naturephoto-cz.eu>

Material realizat de Asociația EcoLogic în cadrul proiectului „Beneficii de mediu globale prin capacitatea locală a comunităților rurale în regiunea sitului NATURA 2000 Gutâi Creasta Cocoșului”

Proiect finanțat de Programul GEF de granturi mici al Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (UNDP)

<http://www.undp.ro/environment/sgp>
<http://sgp.undp.org>

Opiniile exprimate în acest material aparțin autorilor. Ele nu reprezintă neapărat opiniile organizațiilor menționate, ale GEF sau ale UNDP.

Mai 2009

**Specii de floră și habitate importante din situl
Natura 2000 Gutâi-Creasta Cocoșului**

În zona studiată se remarcă o vegetație diversă, mozaicată, tipică etajului subalpin - asociațiile fiind reprezentate prin fitocenoze de dimensiuni restrânse.

Păduri de fag

De maximă importanță ecoprotectivă sunt pădurile de fag, care se întind imediat la baza Crestei Coboșului, dar și pe întreaga creastă a Gutâului. Făgetul de referință este unul bine încheșat, cu un strat arborescent masiv sub care se dezvoltă grupe de puiți de diferite vârste asigurând o regenerare optimă. Fiind o pădure instalată pe sol scheletic, moderat acid, stratul ierbos este destul de modest fiind edificat de *paiusul de pădure*, *mur*, *trestioara*, *vinariță*, *breabăn* și pe alocuri, într-o dispoziție mozaicată, *afin* și *mușchi*.

Făgetul prin productivitatea ridicată de masă organică, prin frunziș, prin litieră și alte compartimente asigură rezerva de hrană și adăpost faunei din zonă, iar prin valențele mediogene asigură instalarea și perpetuarea unui ecoclimat moderat specific montan. Făgetul stochează cantități apreciabile de biomasă concentrată în trunchiuri și rădăcini, dar anual introduce în circuitul de necromasă întreaga masă foliară și o cantitate apreciabilă de ramuri și trunchiuri. De la acest stoc de materie organică se dezvoltă lanțuri trofice ale consumatorilor de frunze, ale gândacilor de scoarță, ale consumatorilor de jir (insecte, păsări, mamifere) și ale consumatorilor de lemn (ciuperci, insecte). Aceste lanțuri trofice includ o mare diversitate faunistică ce asigură stabilitate ecosistemului. Fagul se regenerează ușor, nu se manifestă fenomene de înmlăștinare sau de doborâturi de vânt. Rolul lui ecologic este de a conserva stabilitatea versanților, protejând solul acestora și asigurând regimul hidrologic normal apelor din aval care se alimentează de pe acești versanți.

Tufărișuri subalpine

O altă fitocenoză din imediata apropiere a Crestei Cocoșului și golul alpin al masivului Gutâi este tufărișul subalpin de lenupăr (*Juniperus sibirica*) însoțit de arin de munte (*Alnus viridis*). În stratul ierbos se regăsesc specii cuprinse și pe teritoriul Crestei Cocoșului: degetăruț (*Soldanella hungarica*), pristeniorul (*Homogyne alpina*), macrișul iepurelui (*Oxalis acetosella*), afin (*Vaccinium myrtillus*), merișor (*Vaccinium vitis-idaea*), etc. Tufărișurile, pe lângă rezerva de biodiversitate pe care o oferă, adăpostul pe care-l dă animalelor, constituie una dintre cele mai eficiente formațiuni vegetale în materie de protejare a versanților abrupti ferindu-i de eroziune și reținând excesul de apă de precipitații, precum și temporizând topirea zăpezii primăvara. Astfel de tufărișuri formează un veritabil scut natural pentru zonele limitrofe, de aceea este de importanță capitală reinstalarea lor pe versanții din apropierea Crestei Cocoșului.

Pajiști naturale

Pe o suprafață relativ restransă a zonei studiate se întind pajiști edificate de *Nardus stricta* (părul porcului). Acestea s-au instalat pe soluri acide și nu au valoare furajeră semnificativă. În afară de specia dominantă, se găsesc alte specii precum: păiuș roșu (*Festuca rubra*), vulturică (*Hieracium pilosella*), rar, luceafăr (*Scorzonera rosea*), tarsi mare (*Descampsia caespitosa*), rogoz (*Carex leporina*, *Carex pallescens*) etc. Sunt pajiști cu productivitate slabă, dar instalate în condiții de slabă solificare au un rol important în conservarea naturii prin menținerea unor teritorii vitrege acoperite de vegetație și oferind adăpost și hrană faunei de nevertebrate.

Vegetația tinoavelor

În masivul Gutâi se găsesc porțiuni cu tinoave, ele însele de interes ecoprotectiv și conservativ pentru o serie de specii inedite. Tăurile Chendroaiei și Lacul Morărenilor sunt ochiuri de mlaștini oligotrofe dezvoltate pe interfluvii cu pantă redusă din zonă. Vegetația dominantă este una tipică edificată de specii ale mușchiului de turbă (*Sphagnum*), alături de pernițe de diverse specii de mușchi de pământ (*Polytrichum*). Foarte frumoase sunt exemplarele de roua cerului *Drosera rotundifolia* și *Drosera intermedia*. Mozaicul tinoavelor este constituit din exemplare de pedicuță (*Lycopodium clavatum*), feriga de mlaștină (*Thelypteris palustris*), pernițe de afin, merișor, afin vânăt (*Vaccinium uliginosum*) și răchițele (*Vaccinium oxycoccos*),

iar dintre ierburile mai înalte amintim: iarba albastră (*Molinia coerulea*), părul porcului (*Nardus stricta*), bumbăcărița (*Eriophorum latifolium*, *E. vaginatum*, *E. Angustifolium*), târsa (*Deschampsia flexuosa*, *D. Caespitosa*). Speciile care se remarcă prin culoarea florilor sunt: sclipeți (*Potentilla erecta*), nu-mă-uita (*Myosotis palustris*), rusulița (*Hieracium aurantiacum*), iar dintre speciile de rogoz: *Carex lepidocarpa*, *C. flava*, *C. vulgaris*, *C. canescens* etc. Tinoavele, sursă de biodiversitate, adăpostesc și o serie de animale microscopice precum rotiferi, protozoare, copepode, larve de insecte, melci, dar și vertebrate precum tritoni, salamandre, întâmplător șopârle, vipere, păsări ajunse din pădurile învecinate în căutare de hrană. Turba formată în tinoave are o mare importanță științifică deoarece conservând animale și plante moarte constituie o veritabilă arhivă de documentare pentru arealele actuale și fosile ale diverselor specii. De aceea aceste turbării nu necesită ocrotire doar ca împrejurimi ale ariei protejate Creasta Cocoșului, ci și în valoare absolută ca rezerve de biodiversitate și de specii inedite.

CLOPOŢEL (*Campanula serrata*) - specie de interes european, care necesită o protecție strictă

Specie endemică în situl Gutâi-Creasta Cocoşului, clopoţelul este o plantă ierboasă, perenă, înaltă de 20-60 cm, cu rădăcina îngroşată napiform. Are frunze tulpinale sesile, lanceolate, cu margini serate. Inflorescenţa este racem unilateral. Corola albastră, campanulată. Fructul este o capsulă. Este o specie relativ constantă în pajişti și tufărişuri din etajul montan și subalpin, de obicei cu abundență redusă. Înfloreste între iulie și septembrie. Frecventă din etajul fagului până la cel alpin, în pajişti, tufărişuri.

ARNICĂ DE MUNTE (*Arnica montana*) specie de interes european, a cărei prelevare din natură și exploatare fac obiectul măsurilor de management

Este o specie ierbacee, cu frunze bazale oval-eliptice, devenind mai mari și sesile spre jumătatea superioară a tulpinii, cu peri glandulari pe dosul lor. Frunzele tulpinale sunt puțin numeroase, de obicei doar două, opuse și lanceolate. Florile sunt dispuse în capitule cu diametru de 5-8 cm, solitare și lung pedunculate, cu ligule lanceolate. Este o plantă aromatică și medicinală utilizată în remedii homeopatice datorită compușilor activi precum uleiurile eterice, flavonoidelor și altor componente se utilizează în tratamentul unor afecțiuni cutanate, coronariene, inflamatorii etc.

GHIOCCEL (*Galanthus nivalis*) specie de interes european, a cărei prelevare din natură și exploatare fac obiectul măsurilor de management

Specie prevernală, răspândită prin păduri și poieni. Are un bulb globulos cu tunici brune, fără bulbili și o tulpină aeriană cu frunze liniare, înconjurată la bază de o teacă membranoasă transparentă. În vârful tulpinii se găsește floarea solitară, nutantă, însoțită de o bractee. Perigonul este alcătuit din 3 tepale externe mai lungi și 3 interne mai scurte.

Toxicitatea plantei este conferită de alcaloizi precum hipeastrina, masonină, nivalina, crivalina, licorină (galatidină) și alții. Probabil licorina este cea mai toxică. Este considerată plantă ornamentală fiind printre primele care înfloreste. Florile și frunzele proaspete pot fi utilizate la vopsirea fibrelor în galben deschis.

PEDICUȚA, BRĂDIȘOR (*Lycopodium clavatum*) specie de interes european, a cărei prelevare din natură și exploatare fac obiectul măsurilor de management

Plantă perenă, cu rădăcini adventive; tulpini lungi de 50-100 cm, târâtoare cu ramuri secundare îndreptate în sus; frunzele mici, rigide, întregi pe margini. Specie puternic acidofilă este întâlnită în tufărişuri, pajişti, margini de pădure. *Planta medicinală* folosită în tratarea reumatismului, artritei, cistitei și gastritei. În vopsit planta fiartă este folosită pentru coloratul lânii în verde.

AFINUL VÂNĂT (*Vaccinium uliginosum*)
specie de interes național, care necesită o
protecție strictă

Arbust înalt până la 30-50 cm, cu tulpini târâtoare și cu ramuri opuse, verzi, cu marginile costate. Frunzele cad toamna. Ele sunt alterne, de formă ovală, glabre, lungi de 1-3 cm, cu marginea dințată mărunț, prezentând un petiol scurt. Florile sunt de formă globuloasă, de culoare alb-roz, corola terminându-se în 5 dinți. Crește prin tăieturile de păduri, mai ales prin goluri alpine, în asociație cu merișorul, unde formează tufărișuri compacte și întinse. Planta e foarte asemănătoare cu afinul (*Vaccinium myrtillus*) dar de care se deosebește prin sucul albicios ce-l conțin fructele.

AFIN (*Vaccinium myrtillus*)

Afinul este un arbust înalt până la 30-50 cm, cu tulpini târâtoare și cu ramuri opuse, verzi, cu marginile costate. Frunzele cad toamna. Ele sunt alterne, de formă ovală, glabre, lungi de 1-3 cm, cu marginea dințată marunt, prezentând un petiol scurt. Florile sunt de forma globuloasă, de culoare alb-roz, corola terminându-se în 5 dinți. Fructele sunt rotunde, zemoase, de culoare neagră-albastruie, cu aspect brumăriu, conținând numeroase semințe mărunte. Sucul lor este violaceu-purpuriu, gustul dulce acrișor-aromat. Afinul înfloarește în lunile mai-iunie.

Crește mai ales prin goluri alpine, în asociație cu merișorul, unde formează tufărișuri compacte și întinse. Fructele contin taninuri, acizi organici, substanțe antibacteriene și antiseptice, dar și un echivalent vegetal al insulinei (mirtilina). Interesant este că aceste proprietăți se mentin chiar și după ce fructele sunt uscate. Frunzele au proprietate antibiotică.

RĂCHIȚELE (*Vaccinium oxycoccos*) arbust prezent în tinoave din etajul montan și subalpin inclus în lista roșie națională. Are tulpini târâtoare adesea roșii, frunze pieltoase, întregi, oval-eliptice, cu fața inferioară glaucă, pe margini revolute. Florile albe sau roz-carmin sunt grupate câte 2-4 în umbelule, iar fructele sunt bace sferice roșii-deschise foarte decorative. Au gust acrișor toamna și dulce, aromat primăvara. Fructele conțin glucoză, fructoză, zaharoză, vitamina C, acid citric, săruri minerale. Spre primăvară pierd mult din vitamina C. Se pot consuma proaspete sau conservate.

MERIȘOR (*Vaccinium vitis idaea*)

Merișorul este un arbust mic, întâlnit în zona alpină în pajiști, tufărișuri sau luminișuri. Florile sunt albe sau roz, iar fructul este o bacă de formă sferică și culoare roșie care conține semințe roșcate. În scop fitoterapeutic se utilizează frunzele sau fructele. Recoltarea se face toamna, în luna septembrie sau în luna octombrie. Merișorul are acțiuni antiseptică a căilor urinare, astringentă, antiinflamatoare, diuretică, diaforetică.

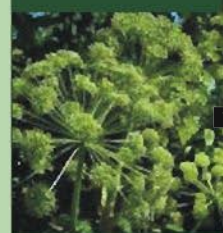
MUȘCHIUL DE TURBĂ (*Sphagnum spp*) - specie de interes european, a cărei prelevare din natură și exploatare fac obiectul măsurilor de management

Mușchiul de turbă este o plantă monoică, subalpină, cu creștere continuă care trăiește în bălți, mlaștini și în păduri cu exces de umiditate. Are două tipuri de frunzulițe; unele vii, fotosintetizatoare, care se înalță peste luciul de apă și altele moarte ce se formează sub nivelul apei. Celulele moarte sunt extrem de hidrofile acumulând cantități impresionante de apă. Organele sexuale se formează pe rămurelele secundare, laterale. Sporogonul nu prezintă setă și caliptră. Din părțile nevii, submerse ale plantei se formează turba printr-un proces lent de carbonizare. În trecut, mușchiul de turbă uscat se folosea ca vată medicinală datorită proprietății higroscopice deosebite, dar și pentru că posedă un pH acid care distruge patogenii din răni.

ANGELICĂ (*Angelica archangelica*) monument al naturii, inclus în lista roșie națională, plantă ierbacee bianuală sau perenă, răspândită în Europa Centrală și Siberia. Prezintă un rizom gros napiform, multicapitat, brun cu striaii circulare, tulpină robustă, erectă, fin-striată, înaltă până la 150 (300) cm, frunze de 3 ori penat-sectate, mari, lungi de 60-90 de cm, cu foliole ovate, inegal serate, din care cea terminală este trifoliată. Teaca frunzelor este mare, umflată, striată.

Florile albe-verzui au un caliciu redus, grupate în inflorescențe mari globuloase lipsite de involucri. Fructele sunt diachene elipsoidale, aripate lateral, costate, cu mericarpii care se desfac ușor. Rizomul și rădăcinile conțin ulei eteric, glucoză, fructoză, zaharoză, umbeliferoză, amidon, substanțe organice. Fructele sunt și ele bogate în ulei eteric și alte substanțe organice. De fapt toate organele plantei conțin, în proporții diferite ulei eteric și alte substanțe terapeutic active. În nordul Europei tulpinile fragede se consumă ca și legumă; în Franța și Austria se folosește la ornarea torturilor și prepararea unor lichioruri; laponii consumă inflorescențele zdrobite și fierte în lapte. În România se folosește zonal pentru aromatizarea băuturilor alcoolice.

MÂNA MAICII DOMNULUI (*Dactylorhiza maculata*) - orhidee protejată în România. Plantă înaltă de până la 60 de cm, cu frunzele având pete brune, cele inferioare sunt ovate, iar cele superioare sunt lanceolate. Bracteele sunt în general mai scurte decât florile. Florile sunt roz, purpuriu deschis sau albicioase. Sepalele laterale sunt reflecte, pe când separele superioare și petalele formează un capșon. Labelul este prevăzut cu linii și puncte mai închise, trilobat de 7-11 mm, cu marginea ondulată și lobul central mic și dentat, mai scurt decât lobi alăturați. Preferă zonele umede și acide.

SĂBIUȚA (*Gladiolus imbricatus*) - este o specie inclusă în lista roșie națională. Vegetează în luncile și fânețele umede. Are aspectul unei gladiole miniaturale, cu frunze liniare și florile roz-ciclam dispuse într-o inflorescență unilaterală.

ROUA CERULUI (*Drosera rotundifolia*)

Plantă carnivoră ce provine din era glaciară, Roua Cerului e răspândită în sfagnete. Este o plantă perenă scundă, cu frunzele rozulare. Ele sunt pețiolate, rotunde, întregi, prevăzute cu peri lipicioși, roșietții. Florile mici, albe, pentamere, sunt grupate într-o inflorescență scorpioidă și înfloresc în lunile iunie - august; fructul este o capsulă netedă ce se deschide prin valve (felii) și conține semințe fusiforme, netede, galben-deschis. Atât frunzele, cât și florile emit un miros refrisant de lamâie. Florile rămân mirositoare și proaspete pentru câțiva ani.

PUȘCA DRACULUI (*Phyteuma tetramerum*) specie protejată, aparține familiei *Campanulaceae*, fiind înrudită cu clopoteii. Este o specie endemică pentru Munții Carpați inclusă în lista roșie națională. Se întâlnește pe stânci, prin locuri înierbate din Munții Gutâiului. Prezintă o tulpină dreaptă de la scundă la înaltă (cu variabilitate mare), cu frunze diferite în funcție de poziția lor pe tulpină. Cele bazale sunt pețiolate, dințate, de la lanceolate la eliptice, în timp ce cele tulpinale sunt de la lanceolate la liniare, iar cele superioare sunt sesile.

CRINUL DE PĂDURE (*Lilium martagon*) este întâlnit prin păduri de foioase și conifere. Este o specie inclusă în lista roșie națională. Florile sunt roz-roșiatice sau violacee punctate cu purpuriu închis, nutanțe grupate într-un racem terminal lax. Tepalele sunt răsfrânte în afară. Anterele sunt liniare, roșii, iar gineceu are un ovar alungit, stil și stigmat trilobat. Este o specie ocrotită prin lege. Bulbul fierț sau copt este comestibil, iar planta are întrebuințări medicinale ca diuretic, emenagog, emolient, diminuează stările de inflamație ale mucoaselor, înmoaie pielea, mărește diureza. Este considerată plantă meliferă, iar datorită florilor foarte frumoase se cultivă ca plantă ornamentală. A fost întâlnit în Munții Gutâi sub Creasta Cocoșului, ca exemplare sporadice.

RUGINARE (*Andromeda Polifolia*)

Planta orginară din regiunile emisferei nordice. Frunzele sunt persistente, sunt scurt-pețiolate, liniar-lanceolate, nedentate, plane, pe margini revolute. Florile sunt albe sau roșietice, pendente, în raceme umbeliforme sau panicule lungi terminale. Caliciul cu 5 lobi, corolă urceolată cu 5 diviziuni (îndoite spre exterior), 10 stamine, antere scurte. Fructele se prezintă sub forma unor capsule.

LUCEAFĂR (*Scorzonera rosea*)

Există credința că florile din genul Scorzonera sunt un bun antidot pentru mușcătura viperei. Este bogată în vitamina C, în calciu și fosfor, fiind indicată în convalescență; conținând potasiu, favorizează activitatea rinichilor. Luceafărul este o plantă barometru, indicator al schimbărilor meteorologice: când își strânge bănuțul trandafiriu, e semn că se înrăutățește vremea.

FLOAREA PAȘTELUI (*Anemone nemorosa*)

Crește în tufișuri și în pădurile de foioase, în special fag. Are în pământ un rizom, pe care se dezvoltă o tulpină simplă cu trei frunze sectate, bracteiforme, dispuse în verticil. Tulpina se termină obișnuit cu o floare, care are perigonul alb. Este o plantă toxică.

BRÂNDUȘA DE PRIMĂVARĂ (*Crocus vernus*)

Stânjenelul sau brândusa de primăvară este o plantă bulboasă delicată, care înfloarește primăvara timpuriu. Planta nu crește foarte înaltă, iar florile sunt cam 4/5 din înălțimea ei. Frunzele sunt înguste și lungi. Florile au formă de cupă, atunci când se deschid, cu petalele ascuțite spre vârf. Culoarea petalelor variază de la alb, la violet și portocaliu intens. Este o plantă toxică.

CĂLUGĂRI - *Erythronium dens-canis*

Face parte din familia *Liliaceae*. Inflorescența roz-violetă apare solitară, primăvara devreme. Frunzele ovale, pătate maroniu, sunt dispuse în pereche imediat deasupra rădăcinei. Preferă zonele umbroase și umede.

LUȘCUȚE (*Leucojum vernum*)

Plantă perenă, înaltă de 15-40 cm., cu bulb voluminos, tunicat, și cu 3-5 frunze liniare bazale. Florile sunt solitare, mai rar câte două, actinomorfe, hermafrodite, cu miros parfumat, având 6 tepale externe albe, cu vârful verde. Fructul este o capsulă. Crește prin păduri, mai ales făgete, tufărișuri, locuri ierboase umede și umbroase.

Reglementari privind regimul speciilor protejate
Conform Articolului 33 din OUG 57/2007, pentru speciile de plante ocrotite, care trăiesc atât în ariile naturale protejate, cât și în afara lor, sunt interzise:

- orice formă de recoltare, distrugere sau vătămare a exemplarelor aflate în mediul lor natural;
- recoltarea florilor și a fructelor, culegerea, tăierea, dezrădăcinarea sau distrugerea cu intenție a acestor plante în habitatele lor naturale, în oricare dintre stadiile ciclului lor biologic;
- deținerea, transportul, comerțul sau schimburile în orice scop ale exemplarelor luate din natură, în oricare dintre stadiile ciclului lor biologic

În cazul observării încălcării prevederilor menționate, contactați structurile de control:

Garda de Mediu Tel.0262 215842
Agenția pentru Protecția Mediului Maramureș
Tel. 0262 276304
Asociația EcoLogic custode al Rezervației Creasta Cocoșului, tel. 0262 224035
Ocolul Silvic Mara, Tel. 0262 311474
Ocolul Silvic Baia Sprie, Tel. 0262 260856

Bibliografie

1. Formularul standard Natura 2000 Gutâi Creasta Cocoșului
2. <http://www.natura2000.ro>
3. Studiul de fundamentare științifică realizat de Asociația EcoLogic, în cadrul proiectului „Parteneriat intersectorial pentru managementul integrat al rezervației Creasta Cocoșului” finanțat de Fundația pentru Parteneriat, consultant dr. Marian Monica Universitatea de Nord
4. Studiul de fundamentare științifică realizat de Asociația EcoLogic, în cadrul proiectului „Conservarea integrată a biodiversității prin dezvoltarea de forme alternative generatoare de venit pentru comunitățile din jurul Rezervației Creasta Cocoșului” finanțat prin Programul GEF de Granturi Mici. Consultanți: Dr. Marian Monica Universitatea de Nord, Bereș Iosif și Chiș Ioan Muzeul Științelor Naturii, Muzeul Maramureșului
5. Miklos Balint, dr. Constantin Drăgulescu, Gyöngyvér Mara, dr. Andrei Sárkány-Kiss, dr. Luiza Ujvárosi, Universitatea Babeș Boyai documentație privind ariile protejate: Mlaștina Vlăștinescu, Poiana Brazilor, Tăul lui Dumitru, Tăurile de la Hoteni, Iezerul Mare, Tăul Chendroaiei, Lacul Morărenilor, Tăul Negru arii protejate, Proiectul WWF - O Europă Mai Multă Natură, 2004
6. Păduri cu valoare ridicată de conservare (2008) WWF DCP

